

баскетболчининг биомеханик ҳаракатини моделлаштириш учун компютер дастурлари каби саволлар бериледи.

Хулоса. Шундай қилиб, талаба ёшларини ўқитишнинг ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда баскетбол дарсларига қизиқиш даражаси биров ошди, аммо кўрсаткичнинг ўсишида сезиларли фарқ бўлмади. Адабий манбалар таҳлили бўлажак техник мутахассислар учун баскетбол бўйича ўқув-машқ жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқлигидан далолат беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Деркач А.А. Мураббийнинг педагогик маҳорати. 2010 йил.
2. Лубишева Л.И. Жисмоний тарбия ва спорт социологиясига кириш. 1998 йил.

УДК 378

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ КОМПЕТЕНЦИЯСИ АСОСЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МУАММОСИ

*Алламбергенова Б.К.,
Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт
университетининг Нукус филиали,
Нукус шаҳри, Ўзбекистон.*

XXI аср - бу юқори технологияли ахборот жамияти даври бўлиб, инсоннинг замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш учун янги имкониятларини очиб беради, бу эса макон ва вақт чекловларисиз катта ҳажмдаги турли хил маълумотларни сақлаш, тақдим этиш ва тарқатишни яхшилайти, шунингдек, таълим ва маданият даражасини оширишга ёрдам беради ва ўз-ўзини тарбиялайди.

Шу муносабат билан таълим тизимида сезиларли сифат ўзгаришлари кузатилмоқда, чунки ахборот-коммуникация технологиялари компьютер тармоғи ва технологиялардан фойдаланиш асосида ўқитишнинг янги шакллари ривожлантириш учун хизмат қилади.

Таҳлиллар шуни кўрсатадики, анъанавий маънода ўқув жараёни "ўқитувчи-талаба-дарслик" триадаси доирасида қурилган. Бирок, йигирманчи асрнинг илмий - техник инқилоби ушбу ўзаро таъсирга

техник ўқув воситалари (аудио ва видеомагнитофонлар, компьютер) каби ҳаволани кўшди [1].

Бугунги шароитда техник қурилмаларнинг ривожланиши инсониятнинг бошқа ихтиролари билан таққослаганда жуда тез содир бўлмоқда (масалан, китоб ихтироси минг йиллик, ҳисоблар – аср, компьютер – йигирма йил, Интернет – ўн йил ва сенсорли технологиялар – беш йил). Шу сабабли, замонавий техник воситалар (мобил қурилмалар, ноутбуклар, гаджетлар) нафақат замонавий инсоннинг кундалик ҳаётининг ажралмас қисмини ташкил этади, балки унинг таълим даражасини ошириш учун катта имкониятлар яратади.

Замонавий таълим тизимида компьютерни ўрганиш ўқув жараёнидаги янги йўналиш эмас, чунки аксарият ўқитувчилар компьютерни маълум даражада ўқитишда ишлатадилар (тест ва тарқатма материаллар тўплами, тестлар, назорат ишлари ва бошқалар). Сўнгги ўн йил ичида технологик тараққиёт ўқитувчиларни алоқа ва ўқитиш учун кенг имкониятлар яратадиган ахборот-коммуникация технологиялари билан таъминлади.

Бугунги кунда Интернет нафақат талаба учун, балки энди оммавий маълумотларнинг ягона ташувчиси ва эгаси ҳисобланмайдиган ўқитувчи учун ҳам билим таржимонидир. Замонавий ўқитувчининг вазифаси виртуал маконни уни модернизация қилиш ва такомиллаштириш учун ўқув жараёнининг амалий, таълим, тарбия ва ривожланиш мақсадларига мослаштиришдир [2].

Шуни ҳисобга олган ҳолда, талабаларнинг касбий функцияларини муваффақиятли амалга ошириш учун бўлажак ўқитувчининг касбий ва услубий шаклланишининг ажралмас қисми сифатида талабаларнинг ахборот компетенцияси асосларини шакллантиришга эҳтиёж пайдо бўлади.

Ахборот таълим ресурсларини таҳлил қилиш асосида ўқитувчи ресурсларнинг тузилиши ва мазмунига, шунингдек нутқ материалининг ҳажми ва мутаносиблигига, ўрганиш учун тегишли машқлар турларига эътибор бериши керак. Шу мақсадда ўқитувчи қуйидаги кўникмаларни шакллантириши керак:

- интернет қидириш ва тадқиқ қилиш. Ўқитувчилар қидирув сўзлари ва модификаторлардан фойдаланган ҳолда интернетда қандай қилиб тўғри қидирувни амалга оширишни билишлари керак. Ушбу кўникма ўқиш, иш ва умуман ҳаёт учун зарурдир. Шунингдек, улар

ўқитувчиларига тегишли онлайн қидирув кўникмаларини ўргатишлари керак;

- маҳсулдорлик дастурларидан фойдаланиш. Ўқитувчилар ҳужжатларни қандай яратишни, таҳрирлашни ва ўзгартиришни, иш фаолиятини яхшилаш учун тақдимотлар ва электрон жадвалларни яратишни ва ўқувчиларга улардан самарали фойдаланишни қандай кўрсатишни билишлари керак. Ўқитувчилар, шунингдек, вақтни самарали бошқариш учун рақамли календарлар, бажариладиган ишлар рўйхати ва бошқалардан қандай фойдаланишни билишлари керак;

- техник ёрдам олиш. Ўқитувчи дастурий таъминот менюсидан қандай ёрдам сўрашни, фойдаланувчилар учун ёрдам форумлари ва кўрсатмаларни қандай топишни билиши керак.

Хулоса. Белгиланган саволни ўрганиш натижалари шуни кўрсатадики, ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда ўқитишнинг анъанавий моделини тўлдириш умуман ўқув жараёнининг сифати ва самарадорлигини ошириш учун зарур шартдир. Бундай ёндашувни ташкил этишнинг асосий афзалликлари тезлик, маҳсулдорлик, коллективлик, индивидуаллаштириш, турли хил иш шаклларининг мавжудлиги (хусусан, интерфаол таълим) ва уларнинг изчиллиги, дидактик қўллаб-қувватлаш, назорат ва ўзини ўзи бошқариш тизимининг мавжудлиги ва бошқалар. Шу билан бирга, ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш қуйидаги шароитларда бўлиши мумкин: таълим муассасасини тегишли техник, ўқув-услугий таъминоти, ишни яратиш ва қўллаб-қувватлаш учун кадрлар билан таъминлаш, тармоққа киришни ташкил этиш ва унда ишлаш хавфсизлиги, ўқитувчи ва талабаларнинг ахборотга тайёргарлиги, маданияти ва ахборот-таҳлилий компетенцияси.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Татур Ю.Г. Олий касб-ҳунар таълими натижаларини тавсифлаш ва стандартларини лойиҳалашда компетенцияга асосланган ёндашув. 2004.
2. Шамов Т.И. Педагогик технологиялар: бу нима ва уларни мактабда қандай ишлатиш керак. 1994.